

COSTA CARRERAS, Joan: *La norma sintàctica del català segons Pompeu Fabra*, Munic: Peniope, 2009; «Études linguistiques / Linguistische Studien», núm. 2.

XAVIER LUNA-BATLLE

Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana

xavier.luna@uab.cat

El llibre de Joan Costa Carreras deriva de la seva tesi doctoral, llegida a Girona el 2005 amb el títol de *Norma i variació sintàctiques: la concepció de Pompeu Fabra (1891-1948)*. És un tema, el de la norma fabriana, que Costa, professor de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, coneix bé, com ho mostra que hi hagi dedicat publicacions anteriors.

No cal dir que totes les aportacions a l'estudi dels detalls de la norma fabriana, com també els que es puguin dedicar a les seves bases ideològiques, lingüístiques i filològiques han de despertar interès entre els lingüistes i els especialistes de la llengua. L'obra que ens ocupa ens aporta força pel que fa als detalls de l'obra fabriana; però, segons el nostre parer, no aporta gaire en relació amb la reflexió més general, la de les bases de l'obra lingüística i normativa de l'enginyer del català modern.

El primer objectiu del minuciós treball de Costa ha estat el buidatge exhaustiu de les obres gramaticals de Fabra amb graelles diverses. El buidatge ha estat guiat per l'obra de Rosa Estopà (1999) *Extracció de terminologia: elements per a la construcció d'un SEACUSE (sistema d'extracció automatitzada de candidats a unitats de significació especialitzada)*. Però no entenem com es pot pressuposar que «[e]l buidatge en tots els textos coneguts de Fabra de les unitats de significació especialitzada relatives a la sintaxi i al canvi, la variació, la codificació i el cultiu sintàctics, i la descripció i l'anàlisi de les concepcions fabrianes que se'n deriven, havien de permetre establir quina visió en tenia» (p. 15). Un buidatge per ell mateix és interessant i útil, això és innegable, i aquí rau el valor fonamental d'aquest treball. Però no hi veiem unes hipòtesis i una metodologia interpretativa determinats. L'obra és, dit amb altres paraules, excessivament esclava d'una tècnica —lloable i necessària, que quedi ben entès—: el recull sistemàtic.

El lector del llibre, amb el títol acabat de llegir a la memòria, esperaria que s'emmarqués Fabra en la lingüística del seu temps, si es volia analitzar el seu pensament lingüístic, i això no es veu dins del llibre. Hi veiem en canvi una utilització dels referents canònics en el camp dels estudis sobre Fabra i en el de l'anàlisi de l'ús de la llengua en relació amb la norma: Xavier Lamuela, Lluís Payrató. Però les obres d'aquests autors es fan servir més de graelles per al buidatge que per a cap altra cosa.

Centrem-nos en un aspecte prou important per al coneixement de Fabra: les seves idees gramaticals. Van evolucionar al llarg del temps que es va dedicar a la descripció i la reflexió, especialment amb l'objectiu d'establir la norma que man-

cava? Tampoc dins dels apartats amb què es divideix el treball es té en compte si Fabra va variar ell mateix de pensament lingüístic al llarg de la seva obra, amb tota l'experiència que comportava contrastar les propostes amb les respostes que generaven, diguem-ne amb la seva recepció, a la qual sabem que estava molt atent. Costa ens informa detalladament de la quantitat de referències a la variació sintàctica, però en posar al mateix sac treballs fets amb una distància cronològica notable ens queda l'interrogant de saber si, per exemple, entre el Fabra de 1891 i el de 1932 hi ha diferències de concepció, idees diverses o aplicacions distintes de les mateixes idees. L'afirmació «la variació lingüística és una qüestió present en l'obra de Fabra d'una manera continuada i sistemàtica» (p. 151) no s'acaba d'entendre. Resseguir amb detall les traces d'un tema en l'obra de Fabra i comprovar-ne la continuïtat vol dir que el tema és tractat d'una manera continuada, això sí; però no se'n deriva que també és un tractament sistemàtic: són coses diferents.

La part més interessant és el tractament de la norma fabriana des del punt de vista de la tipologia establerta per autors posteriors (Einar Haugen, Xavier Lamuela). És ben interessant llegir els criteris que Fabra va fer servir per a la codificació del català a partir de la tipologia de Lamuela en 14 punts: diasistematicitat, historicitat, regularitat, regularitat evolutiva, adequació etimològica, pertinença estructural, adequació a una concepció lingüística, adequació a una concepció estilística, productivitat, funcionalitat constatada, funcionalitat prospectiva, autonomia, analogia amb altres llengües i avaluació. Tots aquests criteris s'apliquen en una lectura atenta de les obres fabrianes i el lector pot trobar quina presència hi tenen. Ara, és força evident que la presentació dels resultats hauria de ser pensant en el lector, en l'estudiós o el lingüista que hi voldria accedir de manera fàcil.

En resum: hi veiem una feina intensa i titànica de recull sistemàtic, de buidatge exhaustiu. Una feina de taller minuciosa i lloable. Això és d'una innegable utilitat, i els estudiosos de Fabra en trauran profit, de ben segur, però no hi veiem una articulació interna que faci que el lector segueixi un fil argumental que l'acompanyi cap a una visió nova o més completa de l'obra de Fabra. Modestament i sense ànim de donar més feina a qui ja n'ha feta un munt: per què Costa no converteix aquesta tesi en un assaig? Havent treballat tan extensament, un assaig articulat i pensant en un públic especialitzat però també general a partir del seu extraordinari coneixement dels detalls de l'obra fabriana fóra una obra que tindria molts llegidors. O, posem-hi un altre suggeriment, per què no es presenta tot aquest material en un format de fàcil consulta? Tot això que acabem de dir no vol indicar que l'obra no sigui de mèrit. De segur s'afegirà al conjunt de treballs que fan créixer el coneixement de l'obra de Pompeu Fabra.